

ע"פ 33713/12/14 - א מ, נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בחיפה

06 אוגוסט 2015

ע"פ 33713-12-14 מ' נ' מדינת ישראל

בפני הרכב כב' השופטים:
רון שפירא, סגן נשיא [אב"ד]
אברהם אליקים
בטינה טאובר

המערער

א מ,
ע"י ב"כ עו"ד יוני דדון

נגד

המשיבה

מדינת ישראל
ע"י פרקליטות פלילית מחוז חיפה

פסק דין

השופטת ב' טאובר:

- עיקרי העובדות הרלוונטיות לעניינינו פורטו בפסק הדין החלקי, שניתן על ידינו ביום 11/02/15.
 - בתמציתיאמר, כי בפנינו ערעור הנאשם (להלן: "**המערער**") על פסק דינו של בית המשפט השלום בקריות (כב' השופט יוסי טורס), שניתן ביום 11/11/14 ב-ת"פ 24312-06-11.
- המערער הורשע על ידי בית משפט קמא בעבירות הבאות: העלבת עובד ציבור; איומים; התנהגות פרועה במקום ציבורי; הפרעה לשוטר במילוי תפקידו; החזקת אגרופן או סכין למטרה לא כשרה; תקיפת שוטר בעת מילוי תפקידו; תקיפה הגורמת חבלה של ממש; היזק לרכוש במזיד; ותקיפת עובדי ציבור בתפקיד.
- במסגרת גזר הדין הושתו על המערער: 7 חודשי מאסר בפועל; הפעלת עונש מאסר מותנה בן 7 חודשים, שהוטל על המערער במסגרת ת"פ 850-08-08, במצטבר לעונש שהוטל במסגרת התיק מושא הערעור, כך שבסך הכל ירצה המערער 14 חודשי מאסר בפועל, בניכוי ימי מעצרו מיום 09/06/11 ועד ליום 25/09/11; מאסר על תנאי למשך 8 חודשים, והתנאי הוא, כי המערער לא יעבור בתוך שנתיים מיום שחרורו כל עבירת אלימות, ואולם, אם תתבטא האלימות באופן מילולי בלבד, ירצה המערער מתוכם חודשיים בלבד; תשלום פיצוי לעד התביעה מס' 1 (לפי כתב האישום המקורי) בסך של 5,000 ₪ ותשלום פיצוי לעד התביעה מס' 2 (לפי כתב האישום המקורי) בסך של 1,000 ₪.

3. ערעור המערער הופנה כנגד החלטת בית משפט קמא מיום 10/07/14 שלא להיעתר לבקשתו לחזור בו מהודאתו לאור מצבו הרפואי והנפשי בעת מתן ההודאה. לחילופין ביקש המערער לקבל את הערעור, באופן שיבוטל עונש המאסר בפועל שנגזר עליו תוך הפנייתו לשירות המבחן בטרם הכרעה בערעור.

4. בפסק הדין החלקי, שניתן כאמור ביום 11/02/15, דחינו את ערעור המערער, ככל שהוא מתייחס להחלטת בית משפט קמא לדחות את בקשת המערער לחזור בו מהודייה.

לצד זאת, ובכל הנוגע לערעור המערער על גזר הדין קבענו כי בנסיבות העניין, מאחר ובמסגרת הסדר הטיעון, בו הודה המערער, סוכם בין הצדדים כי עניינו של המערער יופנה לשירות המבחן בטרם גזירת עונשו, על רקע נסיבותיו האישיות של המערער, לרבות מצבו הנפשי והרפואי, שעלה מן הראיות, ומשעולה, כי ייתכן והמערער ירצה מאסר בפועל, וזה יהיה מאסרו הראשון, יש מקום להפנות את המערער לשירות המבחן, על מנת שיערוך תסקיר בעניינו. עם זאת, הובהר למערער כי אין בכך כדי להביע עמדה כלשהי ביחס לתוצאות הסופיות של הערעור.

5. לבית המשפט הוגשו שלושה תסקירים בעניינו של המערער.

6. תסקיר ראשון הוגש ביום 22/03/15. במסגרת התסקיר עמד שירות המבחן על הרקע האישי והמשפחתי של המערער, ממנו עולה, כי המערער בן 61, גרוש ואב ל-3 ילדים בגילאים 24-28, מזה 10 שנים אינו עובד, מוכר כנכה ומקבל קיצבה מביטוח לאומי.

שירות המבחן ציין, כי לחובתו של המערער שלוש הרשעות קודמות בגין עבירות אלימות (כולל התיק מושא הערעור).

בהתייחס לעבירות מושא הערעור התרשם שירות המבחן, כי המערער לוקח אחריות חלקית על ביצועו, כאשר לדבריו של המערער בעת האירוע המתואר היה במצב רגשי קשה, שנבע משימוש בתרופות פסיכיאטריות.

שירות המבחן ציין, כי המדובר באדם, אשר במשך שנים רבות ניהל אורח חיים נורמטיבי, בו עבד באופן קבוע וניהל מערכת זוגית ומשפחתית יציבה עד למעורבותו בתאונת עבודה בשנת 2004, בגינה החל המערער לסבול ממצב נפשי מעורער, אשר הוביל אותו להסתבך בפלילים. שירות המבחן התרשם, כי מזה 10 שנים בריאותו הנפשית של המערער תלויה בשימוש בתרופות פסיכיאטריות ושימוש רפואי בקנאביס.

להערכת שירות המבחן על אף הטיפול התרופתי, שמקבל המערער, מתקשה המערער לשמור על יציבות התנהגותית, ולכן אין אפשרות לשלול חזרה על התנהגות דומה מצדו של המערער בעתיד. לצד זאת, צוין כי המערער מבין את השלכות התנהגותו, ומוכן כעת לטפל בעצמו באופן אינטנסיבי יותר על מנת שלא לחזור על מעשים דומים בעתיד.

בהינתן האמור, ועל מנת לאפשר למערער לנסות ולמצות את ההליך השיקומי המליץ שירות המבחן לשקול לדחות את הדיון בעניינו של המערער בשלושה חודשים נוספים, במהלכם תיבדק אפשרות שילובו של המערער במסגרת טיפולית מותאמת לצרכיו, ובתומה יוגש תסקיר משלים.

7. נוכח המלצת שירות המבחן הורינו בתום הדיון, שהתקיים בפנינו ביום 26/03/15, על דחיית הדיון בערעור ליום 25/06/15, וזאת על מנת לאפשר הגשת תסקיר משלים בעניינו של המערער.

8. ביום 21/06/15 התקבל תסקיר שני בעניינו של המערער. שירות המבחן ציין בתסקיר כי בשיחה נוספת, שנערכה עם המערער, שב המערער וטען כי העבירות מושא הערעור בוצעו על רקע מצב רגשי קשה, וכי הוא אינו שולל כי נהג באלימות. לצד זאת צוין, כי המערער הביע בפני קצין המבחן חששו מעונש המאסר, שהוטל עליו, ומעוניין לטפל בעצמו על מנת שלא לחזור על מעשים דומים בעתיד.

עוד ציין שירות המבחן, כי ממידע, שהתקבל מהמרפאה הפסיכיאטרית ברמב"ם, נמסר כי בשנתיים האחרונות המערער אינו נוטל טיפול תרופתי פסיכיאטרי, והוא משתמש בקנאביס רפואי, אשר משפר את מצבו הנפשי והגופני, ולהתרשמותם המערער זקוק להמשך טיפול במרפאה.

נוסף על כך, ציין שירות המבחן כי בשיחת טלפון, שנערכה עם הפסיכיאטרית המטפלת, נמסר כי בשלב זה הטיפול במערער הינו טיפול מעקב פסיכיאטרי. עוד ציינה הפסיכיאטרית המטפלת בפני שירות המבחן, כי להתרשמותה לא קיימת אצל המערער נזקקות להשתלב בטיפול פסיכותרפי, ואולם במידה והמערער יגלה נכונות להשתלב בטיפול פסיכותרפי, ייכנס לרשימה, וייתכן כי ניתן יהיה לשלבו בטיפול פרטני בחודשים ספטמבר/אוקטובר 2015.

על יסוד האמור, לאור מורכבותו האישיותית של המערער ולאור העובדה, כי הוא משתמש בקנאביס רפואי, דבר שמקשה על שילובו של המערער בתכנית טיפולית, ציין שירות המבחן כי לא ניתן להמליץ בשלב זה על חלופות ענישה או שיקום במסגרת הקהילה. עם זאת, ועל מנת להמשיך ולנסות למצות את ההליך השיקומי ביקש שירות המבחן לשקול לדחות את הדיון בעניינו של המערער בארבעה חודשים נוספים, במהלכם תיבדק אפשרות שילובו של המערער בטיפול אינטנסיבי במסגרת המרפאה הפסיכיאטרית בבית חולים רמב"ם.

9. ביום 25/06/15 התקיים בפנינו דיון נוסף בערעור. במסגרת הדיון טען ב"כ המערער, כי לא ניתן

להסיק מתסקיר שירות המבחן לענין סיכויי שיקומו של המערער, ואם ניתן להתגבר על עובדת היותו מטופל בקנאביס רפואי, ולכן ביקש ב"כ המערער כי שירות המבחן יבהיר את עמדתו. מנגד, ב"כ המשיבה התנגדה לדחייה נוספת בטענה כי שירות המבחן לא מצא מקום להמליץ על חלופות שיקום במסגרת הקהילה, ומכאן נטען כי יש לדחות את הערעור.

10. משלא ניתן היה ללמוד מתסקיר שירות המבחן הנוסף על האופן, שבו שירות המבחן רואה את שילובו של המערער בהליך שיקום, ומשלא הבהיר שירות המבחן מדוע אדם, המטופל באמצעות שימוש בקנאביס רפואי, אינו יכול להיות מטופל במסגרת שירות המבחן, כמו כל אדם אחר, הורינו בהחלטתנו מיום 25/06/15 לשירות המבחן להגיש תסקיר משלים עד ליום 08/07/15. במסגרת התסקיר המשלים התבקש שירות המבחן להבהיר האם בהתאם לאמות המידה הקבועות בחוק, ניתן לומר כי במקרה זה קיים סיכוי של ממש לשיקום. כן התבקש שירות המבחן להבהיר, האם בנסיבות העניין, אין מסלול ששירות המבחן יכול לטפל במערער וזאת ללא כל קשר לטיפול הפסיכיאטרי, הניתן למערער בהתאם לשיקול דעתם של גורמי בריאות הנפש.

11. ביום 05/07/15 הוגש תסקיר שלישי בעניינו של המערער. במסגרת התסקיר המשלים ציין שירות המבחן, כי לאחר בדיקה נוספת באשר לאפשרות שילובו של המערער בהיותו משתמש בקנאביס רפואי בטיפול במסגרת שירות המבחן נמצא, כי אין מניעה לשלב את המערער בטיפול ייעודי למניעת התנהגות אלימה.

כן ציין שירות המבחן כי בשיחה נוספת, שהתקיימה עם המערער, הביע המערער נכונות לטפל בעצמו על מנת שלא לחזור על התנהגות דומה בעתיד. כמו כן שב המערער וביטא בפני שירות המבחן את חרדתו מריצוי עונש מאסר בין כתלי הכלא. שירות המבחן התרשם כי המערער מגויס כיום להשתלב בהליך טיפולי, ומגלה מוטיבציה לשינוי התנהגות מכשילה בחייו.

שירות המבחן התרשם, כי בבסיס התנהגותו של המערער עומדות הבעיות הנפשיות והגופניות מהן סובל בעקבות תאונת העבודה שעבר, הבאות לידי ביטוי בסף תסכול נמוך, חוסר סובלנות כלפי אחרים וכאבים פיזיים, המשפיעים על תגובותיו כלפי הסובבים אותו. צוין, כי לנוכח קשייו הנפשיים והגופניים חווה המערער מצוקה רגשית, המתבטאת בשינויים קיצוניים במצבי הרוח, כאשר מאז תחילת הטיפול בקנאביס רפואי חלה הטבה בתחושותיו ובהתנהגותו כלפי הסביבה.

שירות המבחן סבור, כי המערער עושה כיום מאמצים לתפקד באופן מאוזן יותר, וכי ההליכים המשפטיים מהווים עבורו גורם הרתעה משמעותי מפני הסתבכויות נוספות בטווח הקצר.

להערכת שירות המבחן, לאור מורכבות מצבו הנפשי והרגשי, קיימת חשיבות רבה לשילוב המערער בתהליך טיפולי/שיקומי בתחום של מניעת התנהגות אלימה וכן להמשך קבלת הטיפול, שמקבל

המערער במסגרת המרפאה הפסיכיאטרית, וזאת על מנת לצמצם את הסבירות לחזרה על התנהגות עוברת חוק מצדו בעתיד.

עוד ציין שירות המבחן, כי שליחתו של המערער למאסר בין כותלי הכלא עלולה להוביל לרגרסיה משמעותית במצבו הנפשי והרגשי. משכך, ולאור נכונותו של המערער להעזר בטיפול ייעודי בפיקוחו של שירות המבחן, המליץ שירות המבחן להמיר את עונש המאסר בפועל, שהושת על המערער, בצו מבחן למשך 24 חודשים, במסגרתו ישולב המערער בתכנית טיפולת, שתסייע לו לזהות ולהכיר בדרכי התנהגותו והתמודדותו במצבים שונים בחייו ולרכוש כלים אדפטיביים להתמודדות במצבי לחץ, וזאת בנוסף להארכת התנאי התלוי ועומד כנגדו, אשר אינו מאפשר המרתו בעבודות שירות. כמו כן המליץ שירות המבחן, כי המערער ימשיך את הטיפול במרפאה הפסיכיאטרית בבית חולים רמב"ם, שם יקבל מענה טיפולי, המותאם למצבו הנפשי.

לבסוף ציין שירות המבחן, כי נשקלה גם בעניינו של המערער האופציה של הטלת צו של"צ, ואולם לאור מצבו הנפשי ונכותו המוכרת על ידי המוסד לביטוח לאומי נראה, כי המערער לא יוכל להשתלב במסגרת תוכנית של"צ.

12. ביום 09/07/15 השלימו הצדדים את טיעוניהם ביחס לאמור בתסקירי שירות המבחן.

13. ב"כ המערער טען, כי מתסקירי שירות המבחן ניתן ללמוד על הסיבות, אשר הביאו את המערער להתנהג כמתואר בכתב האישום המתוקן, לרבות הבעיות הגופניות והנפשיות, בהן היה המערער שרוי במועד האירוע הנדון. עוד טען ב"כ המערער, כי כל שלושת תסקירי שירות המבחן עמדו על נכונותו העקבית של המערער ליטול חלק בתהליך טיפולי, שיומלץ על ידי שירות המבחן, שעה שלא הייתה בפני המערער הזדמנות להביע נכונות זו בפני בית משפט קמא. על יסוד האמור בתסקיר המשלים של שירות המבחן, מבקש ב"כ המערער לאמץ את המלצות שירות המבחן ולאפשר למערער למצות את התהליך הטיפולי/שיקומי, וזאת במקום עונש מאסר, שייתכן שהוא מהווה עונש הרתעתי, ואולם לא בהכרח יביא לשיקומו של המערער.

14. ב"כ המשיבה בקשה, שלא לקבל את המלצות שירות המבחן, ולגישתה לא עולה מתסקיר שירות המבחן, כי המערער השתקם, או כי קיים סיכוי של ממש שהוא ישתקם. המשיבה סבורה, כי לא ניתן ללמוד מתסקיר שירות המבחן אודות טיבו של ההליך השיקומי בו החל המערער, וברור כי מה שעומד בבסיס נכונותו של המערער ליטול חלק בתהליך טיפולי הוא החשש הגדול מפני מאסר. על יסוד האמור, ובשים לב לעברו הפלילי של המערער ולחומרת העבירות, בהן הורשע, סבורה ב"כ המשיבה, כי אין עילה להתערב בגזר דינו של בית משפט קמא.

15. אין צורך להכביר מילים ביחס לחומרת העבירות בהן הורשע המערער. אין מחלוקת, כי התנהגותו

האלימה, החוזרת ונשנית של המערער ראווה לגינוי, וככלל דורשת תגובה עונשית ראווה, בפרט שעה שמדובר בעבירות שבוצעו הן כלפי אנשי הצוות הרפואי בקופת החולים, בה מטופל המערער, והן כלפי שוטרים, אשר הוזעקו למקום על רקע התנהגותו האלימה של המערער. לא ניתן להשלים עם תופעה של תקיפת עובדי ציבור, ובכלל זה שוטרים, האמונים על שמירת הסדר הציבורי. תופעה זו דורשת את הירתמותם של בתי המשפט לצורך מיגורה, וזאת באמצעות הטלת עונשים חמורים ומרתיעים על אותם עבריינים שפוגעים, מאיימים ותוקפים עובדי ציבור, לרבות אנשי צוות רפואי ושוטרים. על יסוד האמור, נראה לכאורה, כי העונש, שגזר בית משפט קמא על המערער, אינו חורג ממדיניות הענישה הנוהגת במקרים מן הסוג הנדון, ולא ניתן לומר כי הוא נוטה לחומרה. וראה: רע"פ 1922/11 **רחמימוב נ' מדינת ישראל** (17/03/2011) ורע"פ 5458/12 **ליכטמן נ' מדינת ישראל** (15/07/2012).

16. ואולם, מדיניות הענישה המקובלת בדרך כלל אינה פוטרת את בית המשפט מלבחון כל מקרה לגופו ולאבחן בין המקרים ונסיבותיהם ובין הנאשמים ונסיבותיהם האישיות. כך שלצד השיקולים של גמול והרתעה, אין להתעלם משיקולי הענישה האינדיבידואליים, הקשורים באותו נאשם העומד לפני בית המשפט, ובין היתר גם מסיכויי השיקום שלו. זאת ועוד, סעיף 40ד(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 קובע, כי במקרים, בהם השתקם הנאשם, או כאשר קיים סיכוי של ממש, שהנאשם ישתקם, רשאי בית המשפט לחרוג ממתחם העונש ההולם ולקבוע את עונשו של הנאשם לפי שיקולי שיקום לרבות באמצעות העמדת הנאשם במבחן בהתאם לפקודת המבחן [נוסח חדש], התשכ"ט-1969.

17. במקרה הנדון, על רקע טענות המערער ולאור העובדה, כי הצדדים הסכימו במסגרת הסדר הטיעון, שהוגש לבית משפט קמא, על הפניית המערער לשירות המבחן, שיבחן את עניינו בטרם גזירת עונשו, ומשלא הוגש תסקיר כאמור לבית משפט קמא, הורינו כאמור בשלב הערעור, על הגשת תסקיר בעניינו של המערער.

שירות המבחן סקר בתסקיריו את הרקע האישי של המערער לרבות עברו הפלילי. כן עמד שירות המבחן על תאונת העבודה הקשה, שחוזה המערער, ואשר הובילה להידרדרות במצבו הנפשי, בעטיה נדרש המערער לקבל טיפול פסיכיאטרי תרופתי, כאשר מצבו הגופני והנפשי של המערער החל להשתפר רק לאחרונה בעקבות שימוש בקנאביס רפואי ברישיון.

שירות המבחן סבור, כי המערער נוטל כיום אחריות על מעשיו, מבין את הבעייתיות בהתנהגותו כלפי סביבתו ואת הצורך בשינוי משמעותי באורחות חייו. ואכן, שעה שבראשית הליך הערעור עמד המערער על חפותו, וביקש לחזור בו מהודאתו, עלה במהלך דיוני הערעור שהתקיימו בפנינו, כי המערער אכן מכיר בחומרת מעשיו ובצורך לשנות את דפוסי התנהגותו.

שירות המבחן אף ציין, כי המערער עושה כיום מאמצים לתפקד באופן מאוזן יותר, וכי ההליכים המשפטיים מהווים עבורו גורם הרתעה משמעותי מפני הסתבכויות נוספות בעתיד, כאשר שליחתו של המערער למאסר בין כותלי הכלא עלולה להוביל לרגרסיה משמעותית במצבו הנפשי והרגשי.

18. המערער הינו כיום כבן 61 שנים. עד למעורבותו של המערער בתאונת העבודה, שהסבה לו נכויות משמעותיות, שהוכרו על ידי המוסד לביטוח לאומי ולהרדורות במצבו הנפשי נעדר המערער עבר פלילי. המערער הינו אכן כשיר לעמוד לדין בגין המעשים שביצע, ובהם הורשע. יחד עם זאת, שירות המבחן עמד בתסקיריו, לרבות בתסקיר המשלים (השלישי) מיום 09/07/15 כי בבסיס התנהגותו של המערער עומדות הבעיות הגופניות והנפשיות, מהן סובל המערער, המתבטאות בכאבים פיזיים ובקשיים נפשיים. כן צוין כי במצבו הנוכחי המערער אף אינו מסוגל לבצע צו של"צ.

מהתסקיר המשלים, שהוגש מטעם שירות המבחן, עולה כי קיים כיום בעניינו של המערער אופק שיקומי ממשי, ככל שיקבל את הטיפול המתאים, הכולל טיפול בתחום של מניעת התנהגות אלימה יחד עם טיפול נפשי במסגרת המרפאה הפסיכיאטרית בבית חולים רמב"ם. סבורני, כי ניתן בנסיבות אלה לקבוע כי מתקיימים התנאים, המצדיקים חריגה לקולא מהעונש, שנגזר על המערער, וזאת תוך יישום המלצת שירות המבחן לשילוב המערער בהליכים טיפוליים בפיקוחו של בית המשפט חלף מאסרו בבית סוהר, אשר עלול להביא לרגרסיה במצבו הנפשי.

יש לזכור שעצם העמדתו של המערער בפיקוחו של שירות המבחן, תאפשר לבית המשפט לבחון בצורה מתמשכת, גם לאחר גזירת דינו של המערער, אם אכן אותם סיכויי שיקום, המצדיקים חריגה לקולא ממתחם הענישה, עליהם הצביע שירות המבחן מתממשים. היה ואותו סיכוי אינו מתממש, והמערער יחזור לסורו, כי אז פתוחה בפני בית המשפט הדרך לחזור למתחם הענישה הראוי בהתאם לחומרת העבירות, שבבסיסו עומד עקרון ההלימה.

19. לאור כל האמור ומהטעמים שפורטו לעיל, ומבלי שיהא באמור לשקף ענישה ראויה למי שתוקפים עובדי ציבור במשמרתם, אציע לחבריי להרכב לקבל את ערעור המערער על גזר הדין, לאמץ את המלצות שירות המבחן, ולקבוע כדלקמן:

רכיב המאסר בפועל, שנגזר על המערער בתיק זה, יבוטל.

עונש המאסר המותנה בן 7 חודשים, שנגזר על המערער במסגרת ת"פ 850-08-08, יוארך לתקופה של שנתיים נוספות מהיום.

בהתאם להמלצת שירות המבחן אציע להעמיד את המערער בפיקוח שירות המבחן לתקופה של 24 חודשים, תוך שיובהר למערער כי אם יפר את הוראות שירות המבחן, לא יתמיד בתכנית טיפולית ו/או יבצע עבירה נוספת כלשהי בתקופת הפיקוח, כי אז ניתן יהיה להחזיר את עניינו לדיון בבית המשפט ולגזור את עונשו מחדש.

לצד שילובו של המערער בתוכנית טיפולית למניעת התנהגות אלימה, ימשיך המערער בטיפול במסגרת המרפאה הפסיכיאטרית בבית חולים רמב"ם לצורך קבלת מענה טיפולי המותאם למצבו הנפשי.

יתר חלקי גזר דינו של בית משפט קמא ישארו בעינם ללא שינוי.

בטינה טאובר, שופטת

השופט ר' שפירא, סגן נשיא [אב"ד]:

אני מסכים לתוצאה אליה הגיעה חברתי ואבקש להוסיף.

בפנינו אדם, אשר עד לפגיעה קשה בתאונת דרכים, היה נורמטיבי וללא עבר פלילי. הפגיעה הפיזית והנפשית גרמה להידרדרותו. העבירות שבביצוען הורשע במקרה שבפנינו נעברו על רקע מצבו הרפואי והנפשי המורכב.

המערער אינו פסול דין כתוצאה ממצבו הנפשי, ונושא באחריות למעשיו. עם זאת, לא ניתן להתעלם כי אותו מצב נפשי מורכב והנזקקות לטיפול, לרבות תלות בגורמים המספקים את הטיפול הנדרש, הוא לב ליבם של האירועים בגינם נקלע לביצוע העבירות.

על זאת יש להוסיף כי המערער מטופל, בין היתר, במריחואנה רפואית. על אף שמבחינתו השימוש בסם אינו עבירה ומהווה תרופה לכל דבר ועניין, מערכות האכיפה אינן מסוגלות (ואולי אינן רוצות) להתמודד עם אלו הצורכים כחוק ובאישור רפואי את הסם. אין זו הפעם הראשונה בה אנו נתקלים בתופעה זו הן אצל שירות המבחן והן אצל הממונה על עבודות השירות (שבמקרה שבפנינו לא ביקשנו את חוות דעתו).

סעיף 40יב לחוק העונשין קובע, כי "אין בהוראות סעיפים 40ט ו-40יא כדי לגרוע מסמכות בית המשפט לשקול נסיבות נוספות הקשורות בביצוע העבירה לשם קביעת מתחם העונש ההולם, וכן נסיבות נוספות שאינן קשורות בביצוע העבירה לשם גזירת העונש המתאים לנאשם". במקרה זה שבפנינו מהוות הנסיבות הנוספות בעניין מצבו הנפשי של הנאשם, לרבות הרקע להידרדרותו, כאלו המצדיקות קביעת מתחם עונש הולם נמוך, שמאפשר הימנעות מגזירת מאסר, וקביעת עונש מתאים שמעבר לסיכויי השיקום יאפשר גם התאמת מסגרת טיפולית למערער שכאמור, ועקב סוג הטיפול החוקי שמסופק לו, מתקשה בהשתלבות במסלולי טיפול ו/או ענישה מקובלים.

העונש שבחוק אינו מטרה אלא אמצעי. המטרה היא להגן על שלום הציבור מפני מבצעי עבירה. כאשר הדלק המניע את מנוע העבירה הוא מצוקה נפשית חמורה, שאינה פוגמת בכשירות ואולם משבשת את התפקוד, ראוי לעשות שימוש בכל הכלים שמעמיד המשפט הפלילי כדי לטפל במניעת הגורם המתדלק את המנוע העברייני אצל הנאשם והמעצים את המצוקה הנפשית, ובדרך זו להשיג את התכלית של ההגנה על הציבור. חוק העונשין מאפשר שימוש באמצעי ענישה מגוונים שיש בהם כדי להרתיע ולשדר מסר מתאים לנאשם ולחברה. יש מקרים בהם ניתן להשיג את תכלית הענישה, גם ללא גזירה של עונש מאסר בפועל, כאשר הענישה המוחשית תבוא בדמותם של אמצעי ענישה אחרים.

פקודת המבחן תוקנה באופן שבו ניתן להעמיד נאשם בפיקוח של שירות המבחן לתקופה ממושכת. כאשר לא נגזר על

הנאשם עונש של מאסר בפועל, אין גם מניעה להחזיר את עניינו לדין בבית משפט, אם במהלך תקופת הפיקוח הוא כושל, לא מתמיד בטיפול או מבצע עבירה נוספת.

המחוקק יצר אמצעי לעשות שימוש בהליך הפלילי כמנוף להליך טיפולי, כאשר הנאשם מצוי בסד של פיקוח ארוך-טווח. אם מועד הוא ומפר את האמון שניתן בו, כי אז חוזר עניינו לבית המשפט, וניתן לגזור עליו עונש המבטא את חומרת מעשיו. אם מתמיד הוא בטיפול ומשנה דרכיו, כי אז הרוויח הנאשם והרוויחה גם החברה. בדרך זו, ניתן להגיע לתוצאה אשר אמנם אין בה רכיבים של ענישה בדרך של מאסר, ואולם יש בה שימוש באמצעים אחרים, אשר מאפשרים את מניעת הידרדרותו של אדם נורמטיבי לתוך סביבה עבריינית מובהקת באופן שההליך הפלילי אליו נקלע, לא יגרום לו לפגיעה נפשית נוספת, בהתייחס למצבו המורכב, ובנוסף גם לחיזוק נטיות קרימינליות ואנטי-חברתיות תוך תהליך של "פריזוניזציה" - תהליך של התבוללות והיטמעות בחברה עבריינית, כפי שעלול לקרות אם נותיר את עונש המאסר הממושך שנגזר. ראו לעניין זה: סנג'רו בועז, **מי מעוניין במאסרים מרובים ומומשכים יותר? על הצעת חוק העונשין (תיקון: הבניית שיקול הדעת השיפוטי בענישה) (תשס"ה - 2005)**, עלי משפט (התשס"ו) עמ' 247, 257 - 260.

מכלול הנתונים שבפני מצביע על כך שהמערער שבפנינו נקלע למצב הדומה לתופעת סחרור עברייני, עת ביצע את העבירות שבביצוען הורשע, והכל על רקע מצבו הנפשי המורכב שהוביל לאירוע שרובו ככולו פועל יוצא של אותו מצב נפשי מורכב. בידי בית המשפט לנסות ולנווט את הנאשם בסחרור אליו נכנס. יתכן שסחרור זה יסתיים בהתרסקות. ואולם, סבור אני כי ראוי לנסות ולתת את האפשרות של מתן מצנח וכיסא מפלט לנאשם, באופן שייתן לו את ההזדמנות לצאת מהסחרור עם פגיעה מינימאלית וסיכוי לשקם את דרכיו ולחזור לחברה הנורמטיבית. לעניין הסחרור העברייני והאפשרות לטיפול ראו: Natti Ronel, **From Criminal Spin To Positive Criminology** in Global Criminology: Crime And Victimization In A Globalized Era, P. 335.

זה המקרה בו סבור אני שיש מקום לבחון אפשרות לשימוש באמצעים של שפיטה טיפולית [ראו לעניין זה: וקסלר ד.ב. **תורת המשפט הטיפולי: סקירה**, פורסם במחקרי משפט כ"ו (התש"ע - 2010) עמ' 367; כן ראו סדרת מאמרים על משפט טיפולי בכרך כ"ו של מחקרי משפט הנ"ל ואת ההקדמה לסדרת המאמרים, על המשפט הטיפולי בישראל, שנכתב ע"י מיכל אלברשטין שם, בעמ' 351; מאמרה של אורנה אליגון דר, **המשפט הפלילי כתרפיה - האפשרויות ליישום של תורת המשפט הטיפולי**, מחקרי משפט כו, שם, עמ' 491. ראו גם: **New Wine in New Bottles: The Need to Sketch a Therapeutic Jurisprudence 'Code' of Proposed Criminal Processes and Practices**, נייר עמדה שנכתב ע"י David B. Wexler, פורסם במסגרת Arizona Legal Studies [Discussion Paper No. 12-16, http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2065454].

לשימוש במשפט כמנוף להליך טיפולי ושינוי דרכיו של מי שביצע עבירה ראו גם:

Spencer P., **From Alternative to New Normal, Therapeutic Jurisprudence In The Mainstream**, (<http://ssrn.com/abstract=2550157>).

כאמור, שירות המבחן התווה דרך טיפולית. אם לא ישתף הנאשם פעולה עם גורמי הטיפול, כי אז לא יהיה מנוס אלא

להגן על הציבור מפניו בדרך של הרחקתו מאחורי סורג ובריח. ואולם אם ישתף פעולה, יתכן שיהיה בכך כדי לשפר את מצבו הנפשי המעורער ובדרך זו יצא הוא ותצא החברה נשכרים.

בהיותו של מקרה זה בעל מאפיינים ייחודיים וחריגים, אשר ספק אם יוכלו לבסס תקדים למקרים אחרים, אינני רואה מדוע לא נאפשר לנאשם להשתלב בטיפול, לנסות ולייצב את מצבו הנפשי ואולי אף לחזור ולהיות נורמטיבי, כפי שהיה למעלה מחמישה עשורי שנים ועד שנפגע באותה תאונת דרכים.

כפי שציינה חברתי - פסק דינו של בית משפט קמא אינו גוזר עונש החורג לחומרא בצורה קיצונית מהענישה המקובלת. ואולם נראה כי בית משפט קמא לא שקל כנדרש את מצבו הנפשי המיוחד של המערער ולא הביא את נתוני הייחודיים במסגרת האיזון הנדרש בענישה, וכל זאת כדי למנוע מצב שבו תישלל חירות של אדם פגוע נפש במידה העולה על הנדרש וללא תכלית ראויה של ממש. מכאן גם העילה והצידוק להתערב בגזר הדין.

מטעמים אלו מצטרף אני לעמדתה של חברתי, לפיה נאמץ את המלצות שירות המבחן ונתערב בגזר דינו של בית משפט קמא, כמפורט בפסק דינה.

לאחר שהשלמתי את כתיבת חוות דעתי הגיעה לעיוני חוות דעתו של חברי, השופט אליקים. אבהיר, לאחר שעיינתי בה, כי מסכים אני שמחלה אינה מהווה חסינות או היתר לביצוע עבירה. ואולם כאשר המחלה היא הגורם היחידי לשינוי שחל באדם - מאדם נורמטיבי לאדם הסובל מפרצי אלימות - לא ניתן, לטעמי, להתעלם מכך. יש לתת לו את ההזדמנות לעבור טיפול מתאים ולחזור לאדם כפי שהיה בעבר, ואם לא יעשה כן, יוחזר עניינו לבית המשפט שיגזור שוב את דינו תוך הבאה בחשבון של חומרת מעשיו.

**רון שפירא, סגן נשיא
[אב"ד]**

השופט א' אליקים:

דעתי שונה מדעת חבריי, לדעתי דין הערעור להידחות.

בשל התנהגותו האלימה והסדרתית של המערער, לא ניתן לקבוע כי בית משפט קמא חרג חריגה קיצונית בקביעת עונשו, לרבות בשאלת הפעלת המאסר המותנה במצטבר ואדגיש לענין את מיהות נפגעי העבירות: רוקח, אחראי אבטחה ושלושה שוטרים, ומיקום ביצוען: קופת חולים, נידת משטרה ותחנת משטרה והכל בפרק זמן של יותר משעה וחצי כשתלוי ועומד נגדו מאסר על תנאי בעבירות דומות שהוטל ביום 7.10.10, כשמונה חודשים לפני יום ביצוע העבירות.

עוד חשוב להדגיש כי בית משפט קמא לא טעה כשלא ביקש לקבל תסקיר משירות המבחן עובר לגזר הדין, משום

שהמערער בתום הטיעונים לעונש הודיע כי אינו רוצה "ללכת" לשירות המבחן.

בטרם אתייחס לשאלת השיקום שאף היא אינה מצריכה לטעמי התערבות בגזר הדין, מן הראוי להזכיר את שיקולי הענישה האחרים אל מול העבירות אותם ביצע המערער.

כפי שפורט בכתב האישום המתוקן, ביום 09/06/11 הגיע המערער לבית מרקחת כשהוא מצויד בחפץ איתו שרט, בסכין ובקב (בו הוא עשה שימוש גם לתקיפה), את הרוקח הוא תקף במכת אגרופ ושרט אותו באמצעות חפץ, וגרם לו חבלה של ממש-פצע שפשוף במרפק כשהוא מלווה את מעשיו באמירה "אני אשסף לך את הגרון, אתה יכול להיפרד מהילדים שלך ומאשתך, אני אקח את האקדח ואחזר את כולם". משם פנה אל חדרה של רופאה בצעקות ודפיקות על הדלת, משהגיע אחראי אבטחה איזורי לאור קריאות של פקידות, מהשעה 11:30 ועד 12:55 פעל המערער באלימות כלפיו, איים כי ירצח וישחט אותו ואת הרוקח. תוך שהוא מוציא סכין מכיסו, תקף אותו באמצעות הקב שלו, קפץ על גבו, קרע את חולצתו וגופיתו, ניסה לדוקרו ברגלו, גרם לו לפצע עם שטף דם בגודל גדול (בכתב האישום המתוקן נרשם 64 ס"מ). בחלוף כשעה וחצי הגיעו שני שוטרים והודיעו לו על מעצרו, במהלך הנסיעה בניידת לתחנת המשטרה, תפס בחולצתו של השוטר שישב לצידו, ניסה לנשוך אותו וגרם לו שריטות, משעצר השוטר האחר את הניידת וניגש אליו, ניסה הנאשם להכותו עם הקב שבידו, כשהוא מלווה התנהגותו בדברי איום ונאצה, ועם לא די בכל אלה בהגיעם לתחנת המשטרה המשיך המערער להשתולל, ניער את גופו של שוטר שלישי כשהוא מעליבו.

המערער הורשע על פי הודאתו בביצוע 9 עבירות שונות, העלבת עובד ציבור-עבירה לפי סעיף 288 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "**החוק**"); אימים-עבירה לפי סעיף 192 לחוק; התנהגות פרועה במקום ציבורי-עבירה לפי סעיף 216(א)(1) לחוק; הפרעה לשוטר במילוי תפקידו-עבירה לפי סעיף 275 לחוק; החזקת אגרופן או סכין למטרה לא כשרה-עבירה לפי סעיף 186(א) לחוק; תקיפת שוטר בעת מילוי תפקידו-עבירה לפי סעיף 273 לחוק; תקיפה הגורמת חבלה של ממש-עבירה לפי סעיף 380 לחוק; היזק לרכוש במזיד-עבירה לפי סעיף 452 לחוק; תקיפת עובדי ציבור בתפקיד-עבירה לפי סעיף 382(א) לחוק.

בסעיפים 11 ו-13 לגזר הדין קבע כך בית המשפט קמא:

"אף לגופו של עניין נראה שאין ממש בטענה בדבר מצב רפואי קשה שנבע בשל כך שלא סופקה לנאשם תרופה לה היה זקוק. הנאשם הגיע ביום האירוע על מנת לקבל הסבר בדבר ההכנה לבדיקת קולונוסקופיה וזאת לדבריו הוא (ראה שאלות הסנגור את עובדת המרפאה בעמוד 41 וכן מסמך רפואי שצירף לטיעוניו לעונש מיום האירוע המדבר על בדיקה זו (ענ'1)). מכאן, שאף לגופם של דברים יש לדחות את הטענה לפיה חמתו של הנאשם בערה בו בשל כך שהצוות הרפואי לא סיפק לו תרופה לה נזקק להקלה על כאביו. הנאשם הגיע על מנת לקבל הסבר בדבר בדיקה שהיה עליו לעבור ולא על מנת לקבל תרופה שיש בה להקל על כאבים מהם סבל... כאמור, במקרה זה לא היה מדובר במי אשר לא זכה לטיפול חיוני לו היה זקוק, אלא במי אשר התקשה להמתין שעניינו יטופל וסבר, משום מה, שעל הרוקח לטפל בעניינו על אתר".

מן הראוי להדגיש את שאלת המאסר המותנה שהיה תלוי ועומד נגד המערער במועד ביצוע העבירות. כ-8 חודשים לפני ביצוע העבירות הורשע המערער בעבירות של איומים-עבירה לפי סעיף 192 לחוק, והעלבת עובד ציבור-עבירה לפי סעיף 288 לחוק, גם באותו מקרה איים הנאשם על שני שוטרים, לרבות אמירות כי יהרוג אחד מהם ואת משפחתו. המערער לא הודה במיוחס לו, אך סנגורו ביקש הקלה והתחשבות במצבו הבריאותי. בית משפט התחשב במצבו הרפואי והסתפק במאסר על תנאי בן 7 חודשים, התנאי שהמערער לא יעבור עבירות כלפי שוטרים.

לדעתי אין להתעלם מחובת בתי המשפט להגן על נותני השירות הציבורי, רוקח, מאבטח ושוטרים. למערער בעיות רפואיות, אך רוב הנזקקים לשרותי קופת חולים, הם חולים, ואין כל הצדקה להתיר לחולה הנעזר בקב, לעשות בו שימוש ככלי תקיפה, ויש לאזן כחלק משיקולים ההלימה וההרתעה גם הגנה על עובדי הציבור בפניהם הוטחו דברי עלבון, איומים ונאצה, כשבמהלך ארוע שנמשך זמן רב גם ניסה המערער לפגוע באמצעות סכין, ושרט באמצעות חפץ אחר, כלים איתם הגיע לבית המרקחת.

ראו לענין זה פסק דינו של בית המשפט העליון מיום 21.7.2015 בע"פ 3060/15 אבו רגייג נגד מדינת ישראל:

"יש לחזור ולהבהיר כי, הגם שישנה חשיבות לשיקולי השיקום, הם אינם חזות הכול, ובצד ניצבים שיקולי הגמול וההרתעה... אנו סבורים, כי הנתיב בו החל לפסוע המערער עשוי בהחלט לקדם את שיקומו בתוך המסגרות הקיימות בין כותלי הכלא, ויש לקוות שכך אכן יהיה".

בית משפט קמא ניתח בצורה נכונה את שיקולי הענישה ומדיניות הענישה, על מנת שלא להרחיב, אפנה לסעיף 9 לגזר הדין ולציטוטים מרע"פ 5458/12 **שי ליכטמן נ' מדינת ישראל** (15.7.12), ע"פ 6123/05 **דורון חתוכה נ' מדינת ישראל** (21.12.05), ע"פ 7639/13 **מוחמד עמארה ואח' נ' מדינת ישראל** (2.4.14), רע"פ 1922/11 **רחמימוב נ' מדינת ישראל** (17.3.2011), ודנ"פ 7383/08 **יוסף אונגרפלד נ' מדינת ישראל** (11.7.2011).

איני סבור כי במקרה זה מתקיימים התנאים להארכת המאסר על תנאי, ראו לענין זה:

"שיקול הדעת הניתן לבית המשפט בהארכת עונש מאסר מותנה מתמקד במצבים שבהם מוצדק לתת לנאשם הזדמנות נוספת לחזור לדרך הישר, כאשר הוא מראה סימנים המניחים יסוד לציפייה כי כך יהיה. עצם אורכו של עונש המאסר על תנאי שהוטל בגין הליך קודם אינו טעם מיוחד להארכתו, במיוחד כאשר הנאשם אינו מראה סימנים אמיתיים של הכרה והפנמה של משמעות התנהגותו הפלילית", רע"פ 7391/08 **מחאג'נה נ' מדינת ישראל**, (14.9.2009).

[במאמר מוסגר אציין, כי לא הועלו טיעונים בפנינו באשר לשאלה אם מדובר במאסר מותנה שניתן להאריכו, שכן המערער ביצע שלוש עבירות נפרדות נגד שלושה שוטרים, השוטר שישב לצידו בניידת, השוטר שעצר את הניידת והשוטר השלישי אותו פגש המערער בתחנת המשטרה, אך מאחר וב"כ המשיבה לא טענה ספציפית בנושא, אצא מהנחה שהמאסר אינו חב הפעלה].

זוה השלב לבחון, האם המערער הראה סימנים אמיתיים של הכרה והפנמה והאם בפנינו הליך שיקומי ענייני. לענין זה אזכיר כי המערער הודה במיוחס לו בפני בית משפט קמא, אך ביקש לחזור מהודאתו ועל דחיית בקשתו התמקד הערעור, חלק זה של הערעור נדחה על ידינו. מעיון בשלושת תסקירי שירות המבחן, עולה כי המערער מבטא "חרדה מריצוי עונש מאסר" אך הפנמה או לקיחת אחריות לא מצאתי בדבריו בפני קצינת המבחן (לפנינו הוא לא מצא לנכון לומר דבר).

גרסתו למהלך הענינים השתנתה מעת לעת, לפי גרסתו האחרונה הוא "אינו זוכר את הפרטים המדויקים מהאירוע..." , בעיית זכרון שאינה מתיישבת עם קביעת בית משפט קמא בהחלטתו מיום 10.7.2014:

"הנאשם היה מעורב בהליך כולו, באופן חריג, ולא פסק מלהתערב, להעיר, לבקש מסנגורו לשאול שאלות ולהביע את עמדתו".

נכון ליום 21.6.2015, גם שירות המבחן לא סבר כי יש תוכנית שיקומית/טיפולית מתאימה. לפי התסקיר מאותו יום, המערער לא נוטל טיפול תרופתי פסיכיאטרי, הוא לא נזקק לטיפול פסיכותרפי, ולכאורה הפתרון לבעייתו, הוא הפתרון שנבחר על ידו, והוא השימוש שהוא עושה בקנאביס רפואי.

בהמשך משבקשנו הבהרה משירות המבחן, מדוע מי שנוטל כחוק קנאביס רפואי לא יכול להיות מטופל במסגרת שירות המבחן, התקבל התסקיר האחרון, תסקיר מיום 5.7.2015, ובו המלצה להארכת המאסר על תנאי והעמדתו במבחן. מעיון בתסקיר האחרון ניתן לראות כי התשתית העובדתית שמסר המערער לקצין המבחן אינה מדויקת. מהפיסקה השניה בעמוד הראשון עולה כי המערער סיפר שמאז שהוא מטופל בגראס רפואי מצבו הנפשי והפיזי השתפר, מה שלא סיפר המערער הוא כי הוא מטופל בגראס רפואי כבר מיום 1.2.2011, העבירות בתיק זה בוצעו 4 חודשים לאחר מכן וכחלק מטיעונו לעונש הוא הסתמך גם על השימוש שהוא עושה בגראס הרפואי (ראו גזר הדין והיתר השימוש שהוגש כראיה לעונש, ענ/1).

איני סבור כי הנמוק של חרדה מעונש של מאסר מצדיק במקרה זה הארכת מאסר על תנאי או התערבות בגזר דינו של בית משפט קמא.

לסיכום, לו עמדתי לתקבל, יש לדחות הערעור ולקבוע מועד להתייצבות המערער לתחילת הנשיאה בעונש המאסר.

**אברהם אליקים,
שופט**

הוחלט ברוב דעות לקבל את הערעור כמפורט בסעיף 19 לפסק דינה של השופטת טאובר.

אנו מבהירים למערער כי אם יפר את הוראות שירות המבחן ו/או יבצע עבירה נוספת בתקופת הפיקוח כי אז ניתן יהיה

להפקיע את צו המבחן, להחזיר את הדין בעניינו לבית המשפט ולגזור עליו עונש נוסף בהתאם לחומרת העבירות שבביצוען הורשע.

יש לשלוח עותק פסק דין לשירות המבחן.

ניתן היום, כ"א אב תשע"ה,
06 אוגוסט 2015, במעמד
הצדדים ובאי כוחם.
רון שפירא, סגן נשיא
[אב"ד]

אברהם אליקים,
שופט

בטינה טאובר, שופטת